

ІНСТИТУТ
ЕВОЛЮЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

місячний огляд

Серпень 2012

«Алиса удивилась, как это она не удивилась, но ведь удивительный день еще только начался и нет ничего удивительного в том, что она еще не начала удивляться».

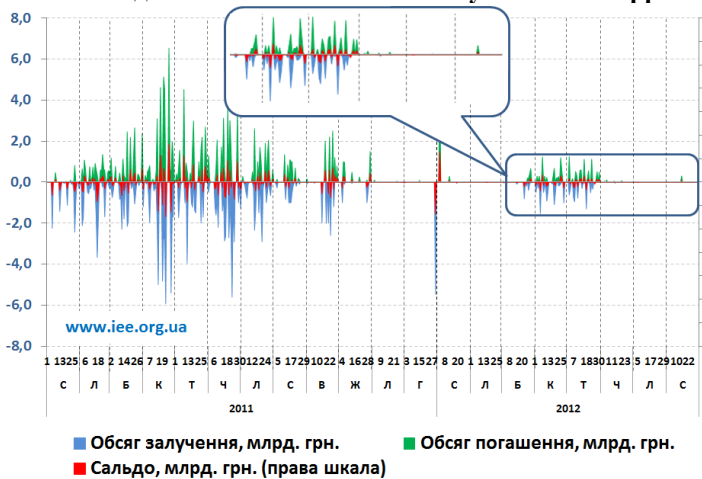
Льюис Кэрролл, «Алиса в стране чудес».

Ключовою подією місяця на грошово-кредитному ринку було проведення 31.08.2012 тендера рефінансування банків загальним обсягом 3,8 млрд. грн. за середньозваженою ставкою 7,5% строком на 1 рік. Загалом упродовж серпня НБУ надав кредитів шляхом проведення тендера обсягом 4,3 млрд. грн. Однак п'ять кредитів з шести, виданих у серпні, були короткостроковими з максимальним терміном 29 днів, два з яких (обсягом 200 млн. грн.) було погашено в тому ж місяці. Завдяки наданню довгострокового ресурсу **сальдо кредитів рефінансування** було сформовано додатним – 3,3 млрд. грн.

Зазначене відповідно вплинуло на зростання **коррахунків** банків на 11% – до 22 млрд. грн. Упродовж місяця їх рівень коливався в діапазоні 15,4 – 22,1 млрд. грн.

На перший погляд НБУ активізував проведення **стерилізаційних операцій**. Так, якщо в липні проведено тільки одне розміщення депозитних сертифікатів, то в серпні проведено 6 розміщень, однак обсяги залучених коштів у серпні не перевищили рівень липня – 7 млн. грн.

Динаміка мобілізаційних операцій НБУ та їхній вплив на ліквідність банківської системи у 2011 – 2012 рр.

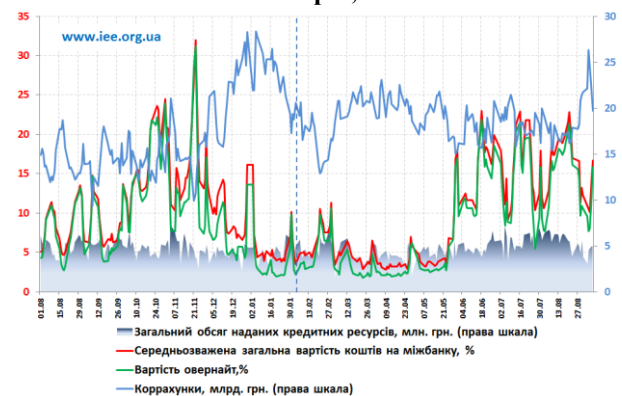


Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Слід зазначити, що погашення депозитних сертифікатів обсягом 4 млн. грн. відбулося вже в серпні. Таким чином, з урахуванням погашень за раніше мобілізованими коштами, у серпні **сальдо стерилізаційних операцій**, як і в попередньому місяці, було сформовано додатним і становило 302 млн. грн.

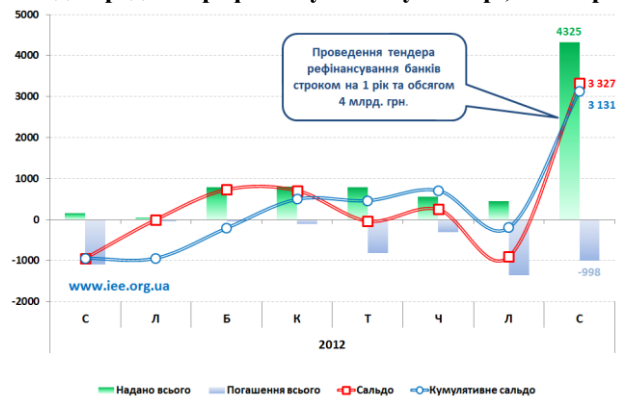
Обсяг придбаних Національним банком України державних облігацій України (за номінальною вартістю) в серпні становив 3,3 млрд. грн. (з початку року – 13,8 млрд. грн.). Операцій з продажу державних облігацій України зі свого портфеля в 2012 році він не проводив. Також не здійснювалися операції з купівлі (продажу) державних облігацій України через механізм двостороннього котирування. Водночас за зазначеними операціями з початку року

Динаміка коррахунків та вартості коштів на міжбанківському ринку в 2011 – 2012 рр., млн. грн., %



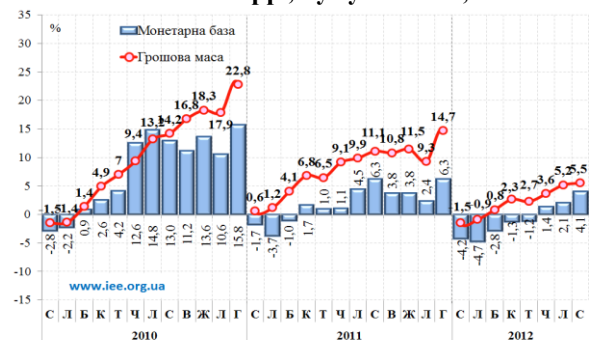
Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Обсяги наданих коштів, коштів до погашення та сальдо кредитів рефінансування у 2012 р., млн. грн.



Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Динаміка монетарної бази та грошової маси в 2010 – 2012 рр., кумулятивно, %



Джерело: НБУ Розрахунки: ІЕЕ

Острокомерець Олег Ostriik81@mail.ru

Національний банк України придбав державних облігацій (за номінальною вартістю) на загальну суму 2,3 млрд. грн. і продав на суму 1,9 млрд. грн.

Обсяг бюджетних коштів на рахунку в НБУ в нацвалюті зріс на 80% до 6,6 млрд. грн. (у липні становив 3,6 млрд. грн.), що стримувало зростання грошових агрегатів.

На міжбанку внаслідок зростання ліквідності відбулося зниження вартості коштів. Середньозважена ставка знизилася з 17,9% на кінець липня до 12,3% на кінець серпня. Однак про невизначеність суб'єктів фінансових відносин щодо перспектив свідчить висока ціна місячного ресурсу.

Вартість коштів на міжбанку станом на:

31.07.2012

Валюта		bid					offer								
		ставка	%	%%	%	%%	ставка	%	%%	%	%%				
Сравнение с данными на понедельник, 30 июля 2012 и на вторник, 24 июля 2012															
UAH	O/N	15,5	↑	8,83	133	↓	4	20,5	23,5	↑	13	124	↓	1	4,08
	7 дн.	16,5	↓	2,17	15,1	↓	3,5	17,5	22,5	↓	3,5	18,4	↓	2,5	10
	14 дн.	17	↓	1,33	8,51	↓	4	19,1	23	↓	2,17	10,4	↓	3,5	13,2
	30 дн.	18,5	↓	1,33	7,77	↓	2,5	11,9	24,5	↓	1,67	7,3	↓	2	7,55

31.08.2012

Валюта		bid					offer								
		ставка	%	%%	%	%%	ставка	%	%%	%	%%				
Сравнение с данными на четверг, 30 августа 2012 и на четверг, 23 августа 2012															
UAH	O/N	10,5	↑	0,5	5	↓	9,5	47,5	17	↑	2	13,3	↓	7,5	30,6
	7 дн.	16,5	↓	2	10,8	↓	4,5	21,4	23	↓	0,5	2,22	↓	2,5	9,8
	14 дн.	17	↓	2,5	12,8	↓	4,5	20,9	23,5	↓	0,5	2,08	↓	2,5	9,62
	30 дн.	19	↓	3	13,6	↓	3,5	15,6	26	↓	1	3,7	↓	1,5	5,45

За підсумком місяця монетарна база зросла на 1,9% до 249,8 млрд. грн.

Вартість валютних вкладів залишилася на рівні попереднього місяця – середньомісячна ставка становила 5,8%.

Валютні заощадження населення зростали більшими темпами, ніж депозити в нацвалюті (2,5% до 166,6 млрд. грн. та лише на 0,1% до 180 млрд. грн.), що в свою чергу говорить про збільшення девальваційних очікувань населення.

Вартість вкладів у нацвалюті зросла з 12,6% у липні до 14,1% у серпні, що на тлі зростання монетарної бази можна пояснити тривалою жорсткою монетарною політикою НБУ. Довідково. Протягом місяця середньозважена вартість вкладів у нацвалюті коливалася в діапазоні 11,2 – 18,9%, отже зростання вартості коштів до попереднього місяця було сповільнено ефектом від проведення довгострокового рефінансування. Загальний рівень депозитів зріс лише на 0,6% до 520 млрд. грн. за рахунок валютних вкладів (зростання на 1,4% до 223,1 млрд. грн.), обсяг вкладів у нацвалюті не змінився. За таких умов відбулося скорочення готівки поза банками на 0,4% до 200,8 млрд. грн. Грошова маса зросла лише на 0,3% до 723,4 млрд. грн.

Вартість ресурсу продовжує зростати, що в свою чергу стримує кредитування.

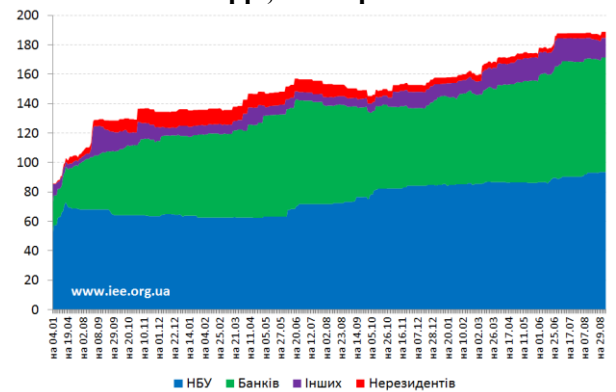
Середньомісячна ставка позик у нацвалюті зросла з 16,9% у липні до 20,3% у серпні. Загальний обсяг наданих кредитів збільшився лише на 0,6 % (з початку року – на 0,4 %) до 796,4 млрд. грн. за рахунок їх зростання у нацвалюті (на 1,3% до 492,7 млрд. грн.) при скороченні в інвалюті (на 0,6 % до 303,7 млрд. грн.).

На кінець серпня у власності банків знаходилося 41% ОВДП від загального обсягу в обігу – банківська система з метою уникнення додаткових ризиків продовжує переносити активні операції в сферу безризикових інструментів, у тому числі в короткострокові ОВДП.

У серпні дещо знизився обсяг ДЦП на балансах КБ – на 80 млн. грн. НБУ залишається основним кредитором держави – на кінець липня на його балансі було акумульовано 50% загального обсягу державних цінних паперів в обігу.

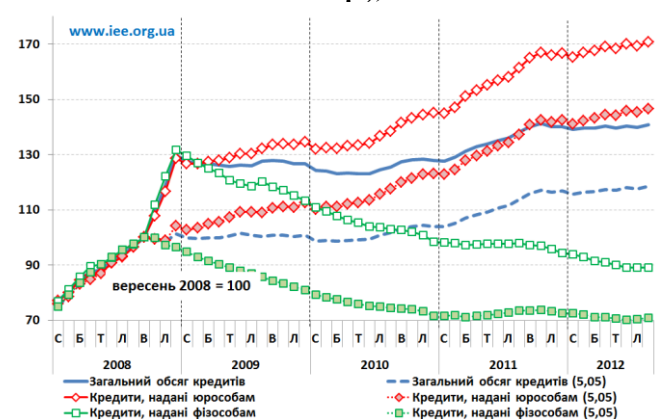
Ми вважаємо, що вартість коштів у короткостроковій перспективі знаходитиметься на високому рівні, зважаючи на ситуацію, яка склалася на грошово-кредитному та валютному ринках, а саме: в умовах ескалації напруги щодо боргових проблем периферійних країн Єврозони та пов'язаною з цим невизначеністю та через зростання ставок на тлі високих ризиків кредитування ЄЦБ, наприклад, на відміну від НБУ, проводить стимулюючі заходи, спрямовані на відновлення кредитування

ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу в розрізі утримувачів у 2011 – 2012 рр., млн. грн.



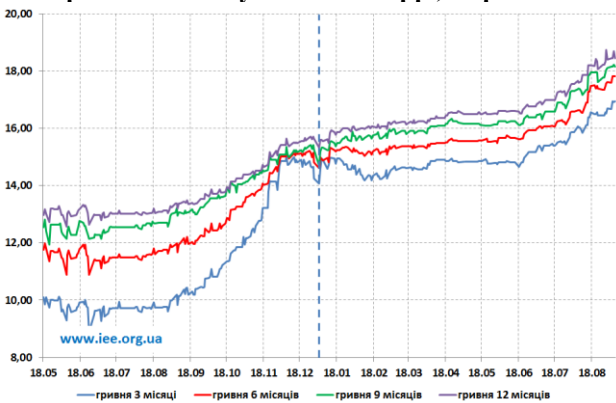
Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

Динаміка кредитування у 2008 – 2012 рр. (з урахуванням та без урахування девальвації гривні в 2008 р.), %



Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

Динаміка українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб¹ у 2011 – 2012 рр., % річних



Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

¹ Компанія Thomson Reuters розраховує індикативну ставку «Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб» (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, або UIRD) за методикою, розробленою спільно з Національним Банком України, на основі номінальних ставок ринку депозитів фізичних осіб, які оголошуються провідними учасниками українського ринку банківських депозитів фізичних осіб.

через підтримку банківського сектору ліквідністю, в той час як НБУ проводить жорстку монетарну політику, що призводить до зростання ставок.

Довідково. ЄЦБ проводив масштабні вливання коштів у систему. Так, 22.12.2011 ЄЦБ шляхом проведення рефінансування в рамках програми LTRO² надав комерційним банкам 489,2 млрд. євро, 01.03.2012 ЄЦБ провів рефінансування комерційних банків LTRO2 загальним обсягом 530 млрд. євро.

Слід зазначити, що ЄЦБ на тлі проведення масштабних заходів зі стимулювання економіки продовжував проводити інші операції з рефінансування – кредити MRO³ та OT⁴. Також ЄЦБ продовжував нарощувати обсяг державних цінних паперів на своєму балансі.

Загалом ЄЦБ з початку року (без урахування LTRO1 наприкінці 2011 року) шляхом проведення тільки рефінансування банків надав у систему близько 730 млрд. євро.

ЄЦБ також утримував ключові відсоткові ставки на низькому рівні. Так, облікову ставку ЄЦБ 11.07.2012 було знижено на 25 в.п. до 0,75% (до цього часу вона знаходилася на рівні 1%, починаючи з 14.12.2011). Також у липні ЄЦБ одночасно знизив ставку за депозитами – до 0% та за маржинальними кредитами – до 1,5%.

Так, навіть незважаючи на деякі дії НБУ з надання ліквідності банківській системі, середньомісячна ставка за міжбанківськими кредитами у нацвалюті зросла з 9,5% у грудні 2011 року до 17,3% у серпні 2012 року. Зростання вартості коштів відбувалося на тлі стабільного рівня коррахунків – у середньому 19,2 млрд. грн. протягом січня-серпня. Вільна ліквідність протягом січня-серпня коливалася у коридорі 138-4470 млн. грн. відображаючи брак коштів.

Зазначене можна пояснити нерівномірністю розподілення ресурсу між суб'єктами фінансових відносин. Найбільші обсяги рефінансування отримували банки, які потім виступали основними контрагентами Мінфіну на аукціонах з розміщення державних облігацій.

Топ-10 банків по обсягам рефінансування от НБУ в рамках РЕПО-сделок на 01.07.12 г., млн грн.



Топ-10 банків по обсягам краткосрочного рефінансування на 01.07.12 г., млн грн.



Топ-10 банків по общему объему задолженности перед НБУ на 01.07.12 г., млрд грн.



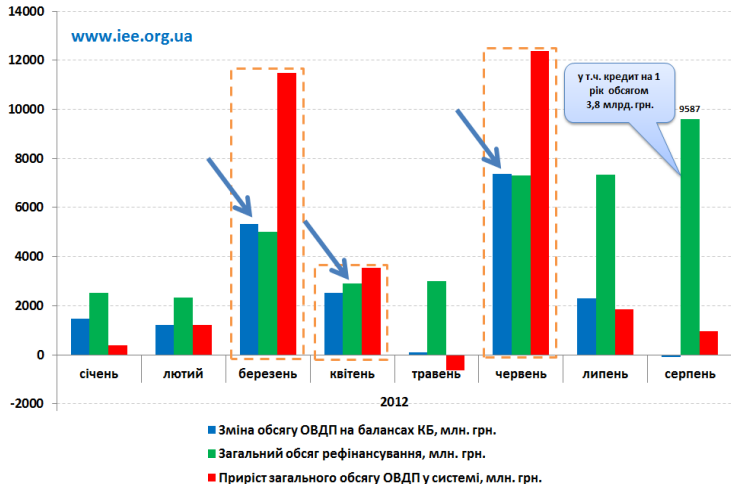
Банки, наиболее активно финансирующие госбюджет за счет средств НБУ на 01.07.12 г., млрд грн.

Банк	Портфель ОВГЗ	Обязательства перед НБУ
Ощадбанк	16,7	16,4
Укрэксімбанк	11,7	6,8
Укргазбанк	5,0	5,1
Дельта Банк	3,0	4,7
Сбербанк России	1,9	0,5
Альфа-Банк (Україна)	1,0	1,1
Универсал Банк	1,0	0,4
Кредит Днепр	0,9	0,4
Киевская Русь	0,5	0,5
ББР	0,3	0,2
Укрбизнесбанк	0,2	0,1

Джерело: <http://bin.ua>

Суттєве зростання обсягу ОВДП в обігу відбувалося: в березні – 11,5 млрд. грн., квітні – 3,6 млрд. грн. та червні – 12,4 млрд. грн. п.р. (періоди вдалого розміщення довгострокових ОВДП). При цьому обсяги надання кредитів рефінансування та обсяги зростання ОВДП на балансах комерційних банків були практично однакові: 5,5 проти 5 млрд. грн. у березні, 2,5 проти 2,9 млрд. грн. у квітні, 7,4 проти 7,3 млрд. грн. у червні відповідно, що підтверджує спрямованість ресурсів на фінансування дефіциту бюджету шляхом викупу державними банками ОВДП на первинному ринку.

Залежність між обсягом наданих кредитів та обсягом ОВДП на балансі комерційних банків у 2012 р., млн. грн



Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

Питома вага інструментів рефінансування в його загальному обсязі та загальна кількість банків, у 2011 – 2012 рр., % та од.



Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

² LTRO – Long Term Refinancing Operations – довготермінові кредити рефінансування

³ MRO – Main Refinancing Operations – головні кредити рефінансування

⁴ OT – other type of operation – інші операції

ОВДП, наявні на балансі, банки спрямовували на отримання кредитів НБУ шляхом проведення операцій РЕПО. Так, питома вага операцій РЕПО в загальному обсязі операцій з підтримки протягом року коливалася в коридорі 59 – 87%, у той час як питома вага кредитів рефінансування шляхом проведення тендера коливалася в межах 4 – 28%.

Отже, грошовий ресурс отримувався лише окремою частиною банківської системи і спрямовувався на фінансування дефіциту бюджету, а не на кредитування.

Схема, що діятиме до парламентських виборів у жовтні, очікується така: на допомогу Мінфіну приходитимуть дружні банки або кошти залучатимуться через розміщення валютних облігацій.

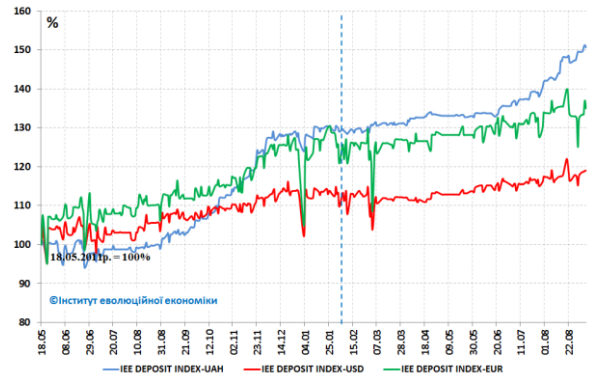
Зазначені події вказують на небажання НБУ збільшувати ліквідність банківської системи, отже за умови підтримання курсової стабільності зниження ставок не очікується. З іншого боку на скорочення монетарної бази впливатимуть інтервенції НБУ – валютний канал на тлі від'ємного сальдо поточного рахунку продовжуватиме абсорбувати ліквідність.

Значення та зміна IEE DEPOSIT INDEX* у розрізі валют станом на 31.08.2012

Індекс		Значення, %		Зміна за місяць, в.п.
IEE DEPOSIT INDEX-UAH	↑	149,5	↑	7,7
IEE DEPOSIT INDEX-USD	↑	117,7	↑	0,2
IEE DEPOSIT INDEX-EUR	↑	132,4	↓	-1,5

* Індeksi IEE DEPOSIT INDEX-UAH, IEE DEPOSIT INDEX-USD, IEE DEPOSIT INDEX-EUR розраховуються IEE на основі інформації, яка оприлюднюється НБУ щодо рівня депозитних ставок (за розрахунками агентства Thomson Reuters) як кумулятивні показники динаміки середнього рівня ставок строком 3, 6, 9 та 12 місяців у розрізі валют (гривня, долар США та євро) «[Українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб](#)» (Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, або UIRD) відносно 18.05.2011 – початку розрахунку UIRD.

Динаміка індексів IEE DEPOSIT INDEX-UAH, IEE DEPOSIT INDEX-USD, IEE DEPOSIT INDEX-EUR у 2011-2012 рр., %



Джерело: НБУ Розрахунки: IEE

© 2011 [Інститут еволюційної економіки](http://www.iee.org.ua). Всі права захищені.

Цей документ надається винятково як інформація.

Дані публікації в жодному разі не претендують на всеосяжний і повний аналіз ринку. Будь-які думки, висловлені в цьому звіті, мають суб'єктивний характер і можуть відрізнятися від точки зору інших структурних підрозділів Інституту еволюційної економіки в зв'язку з використанням різної методології, підходів і припущень при проведенні аналізу. Всі точки зору і думки (включаючи затвердження та прогнози) належать тільки Інституту еволюційної економіки і можуть бути змінені без попередження або повідомлення. Представлені в документі думки виражені з урахуванням ситуації на дату виходу матеріалу.

Ми не стверджуємо, що наведена інформація й думки правильні або представлені повністю, однак вони базуються на даних, отриманих з надійних джерел.

Дані публікації в жодному разі не покликані виступати в ролі керівництва до прийняття рішень та рекомендацій до купівлі або продажу валюти, цінних паперів тощо, оскільки мають суто ознайомчий характер. Автори не несуть жодної відповідальності або зобов'язань щодо збитків через прийняті на основі даних публікацій рішення.

Несанкціоноване копіювання, розповсюдження, а також публікацію цього документа в будь-яких цілях заборонено.

Інститут еволюційної економіки
<http://www.iee.org.ua>

Директор
[Макаренко Ігор Петрович](#)

Аналітик
[Острокоморець Олег Олегович](#)

Літредактор
[Козичко Валентина Миронівна](#)